

GRÖNA VAJERN

Val av klättrväxter

Veg Tech

Val av vajer och växtval

Innan valet av vajer system bestäms bör man fundera på hur växten ska röra sig över fasaden.

Många slingerväxter har stark apikal dominans, vilket innebär att toppknoppen producerar ett hormon som hämmar växtens sidotillväxt. Om en lodrät vajer bryts med en horisontell vajer samtidigt som den lodräta vajern fortsätter rakt upp väljer en slingrande växt oftast att växa rakt upp istället för att ta sig in på de horisontella vajrarna. Stoppas man däremot en vajer och enda alternativet är att växa horisontellt så tvingas växten till att växa horisontellt. Man kan även toppa (klippa av) klättrväxten vid en horisontell vajer och på så sätt bryta den apikala dominansen. Klättrväxten bildar då flera nya skott och några av sidoskotten kommer sannolikt växa ut på de horisontella vajrarna och några skott fortsätter att växa rakt upp.

» När höjd och växtrörelse över fasaden är vald ta hänsyn till läget om det är soligt, skuggigt, vindigt, lä eller torrt «

Redan vid plantering kan man se till att toppa klättrväxten för att få en tätare planta nertill. På en flerårig solitärplanta är det redan flera skott nerifrån. Klängväxter brukar klättra åt alla håll och kanter utan tvångsstyrning. Klängväxter klättrar bäst med en kombination av lodräta och horisontella vajrar.

Växtkraft

Hur snabbt växten kommer att täcka fasaden beror på flera olika faktorer exempelvis val av klättrväxt, växtplats, etablering och skötsel. Om rotsystemet kan tillåtas bli stort blir även tillväxten kraftigare och fasaden täcks snabbare. Etablering av klättrväxter tar oftast ett par år men ett förslag kan vara att från början plantera solitära fleråriga plantor för snabbare resultat. Väljer man en växt som blir högre än vajern så bildas oftast en härva högst upp i vajerns eller spaljens topp. När växten inte längre har någonting att växa längs med så faller skottet ner någon meter och tar tag i sig själv igen. Till slut har en stor växthärva bildats i toppen.

VAL AV KLÄTTERVÄXTER

Kategorier av (fasadväxer)klättrväxter

Slingrande växter: Stödjekrävande
Slingrar sig runt sitt stöd med skottspetsen.

Klängande växter: Stödjekrävande
Klättrar med hjälp av klängen eller bladhängen.

Rankväxter: Stödje- och uppbindningskrävande
Klättrar med hjälp av tornar eller taggar.

Självlättrande växter: Häftrötter och häftskivor.
Rekommenderas inte som fasadvegetation eftersom de fäster direkt i fasadmaterialet och på sikt kan skada byggnaden.

Varierande skötselbehov

Skötseln hos klättrväxter skiljer sig mellan olika sorter.

Växter med stort skötselbehov: Vissa klättrväxter börjar om från marken varje år och kräver en årlig nedklippning av fjolårstillväxten. Hit hör exempelvis Humulus lupulus - Humle.

Flertalet av våra Klematis behöver också en årlig nerklippning för att behålla vitaliteten och en riklig blomning. Observera att det finns tusentals med Klematis där vi finner flera sorter mycket odlingsvärda i offentliga miljöer.

Växter med mellanstort skötselbehov: Många klättrväxter blir med åren risiga och behöver en ordentlig genomklippning var 3-5 år för att upprätthålla blomning och livskraft. Hit hör de flesta Kaprifolerna men även många Klematis som blommar på våren eller är remonterande.

Växter med litet skötselbehov: På stora fasader med stora Gröna vajersystem vill vi välja växter med litet skötselbehov. Här stannar skötseln vid etableringsvattning och eventuell uppbyggnadsbeskränning. Viss putsning behöver alla klättrväxter. Väljer man storvuxna klättrväxter på en för liten vajer så behöver klättrväxten klippas ner ibland för att inte samla till ett stort trassel i toppen av klättrställningen.

Rotskuggning

Naturligt för klättrväxter är att få rotsystemet skuggat såsom de vanligtvis växer i naturen. Klematis är extra känsliga för solbelysta rotsystem. Skugga rotsystemet med annan vegetation eller skuggskydd. Tips för rotskuggning är Veg Techs perennmatta med arten flocknäva.

Val av vajer

Gröna vajern	Växtval
Serie 40	Ettåriga växter och svagväxande Klematis.
Serie 60	Klematis
Serie 90	Medelstarka sorter.
Serie 100	För proffs där extra höga krav ställs på infästning.
Serie 112	Starkväxande sorter.
Serie 120	För parallella vajrar.
Serie 124	För parallella vajrar.
Serie 134	För parallella vajrar.
Stolpfäste	Viktigt att inte välja för starkväxande klättrväxt eftersom den då växer upp över stolpen och bildar ett risigt växttrassel. En slingrande växt slingrar sig även runt själva stolpen och vill man undvika det så väljer man en klängväxt.
Nät	Perfekt när en stor yta ska kläs in. Extra bra till klängande klättrväxter. Undvik till slingrande växter med skötselbehov eftersom det är svårt att trassla ur en slingrig växt ur nätet.
Spaljé	Passar extra bra till klängväxter som gärna vill ha horisontell klättrhjälp. Undvik slingrande växter med skötselbehov eftersom det är svårt att trassla ur en slingrig växt ur spaljén.

För slingrande växter passar det bäst att sätta upp en vajer som är lodrät. Klängande växter har en tendens att hasa ner på lodräta vajrar, välj till glidstopp. Klängande växter är bra på att klättra horisontellt och klänga fast i nät.

Val av vegetation

Klättertyp	Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Höjd	Zon	Skötselbehov	Växtkraft	Läge		Estetiska egenskaper
Slingrande	Actinidia kolomikta	Kameleontbuske	3 m	III	litet	svag	sol-hsk		Bladen ändrar färg efter säsongen, börjar gröna för att byta till vit och sedan rosa och till sist röd.
Slingrande	Aristolocia macrop-hylla	Pipranka	7 m	V	litet	stark	sol-sk	vindskyddat läge	Stora ljusst gröna blad.
Slingrande	Aristolocia manchur-riensis E.	Koreansk pipranka	8 m	IV	litet	stark	sol-sk	vindskyddat läge	Stora ljusst gröna blad. Ludna skottspetsar.
Slingrande	Celastrus orbiculatus	Japansk träd-dödare	12 m	IV	litet	mycket stark	sol-sk		Får rejäla stammar
Slingrande	Fallopia aubertii	Silverregn	10 m	III	litet	stark	sol-hsk		Röda skott, grönvita blomklasar juli-sept.
Slingrande	Fallopia baldschua-nicum	Bokharabinda	10 m	III	litet	stark	sol-hsk		Kallas arkitekterns tröst för sin fenomenala egenskap att snabbt och effektivt klä in fasader. Rikblommande vitrosa klasar juli-okt. Grön länge på hösten.
Slingrande	Humulus lupulus 'Northbrau'	Humle	5 m	VI	stort	stark	sol-sk		En honklon med extra stora kottar.
Slingrande	Lonicera brownii 'Dropmore Scarlet'	Eldkaprifol	5 m	V	medel	stark	sol-hsk		Stora orangeröda blommor i juni. Vege-terar tidigt på våren.
Slingrande	Lonicera caprifolium	Äkta kaprifol	5 m	VII	medel	stark	sol-hsk		Ljusedla blommor juni-juli, doftande. Vege-terar tidigt på våren.
Slingrande	Lonicera henryi	Vintertry	4 m	I	medel	stark	hsk-sk		Vintergrön
Slingrande	Lonicera periclyme-num	Vildkaprifol	7 m	VI	medel	stark	sol-hsk		Gulröda blommor, doftande, blågröna blad. Vege-terar tidigt på våren.
Slingrande	Lonicera per. 'Loly'	Vildkaprifol	4 m	IV	medel	stark	sol-hsk		Starkt doftande blommor, gula och orangea blommor. Vege-terar tidigt.
Slingrande	Lonicera per. 'Serotina'	Vildkaprifol	4 m	VI	medel	stark	sol-hsk		Purpuröda och gula blommor, stark doft, blommor juli-oktober. Vege-terar tidigt på våren.
Slingrande	Lonicera x tellman-niana	Tellmanska-prifol	5 m	IV	medel	stark	sol-hsk		Stora orangegula blommor juni-juli, blå-gröna blad, starkväxandesol-halvsugga. Vege-terar tidigt på våren..
Slingrande	Wisteria frutescens 'Amethyst Falls'	Blåregn	3 m	III	medel	medel	sol-hsk		Blå blommor i juni.
Slingrande	Witisteria floribunda 'Prolific'	Blåregn	7 m	II	medel	stark	sol-hsk		Rikblommande, 30 cm långa blåa blommor i maj-juni. För riktig frodighet plantera i zon I.
Klängande	Clematis 'Jackmanii'	Klematis	3 m	V	stort	medel	hsk	tål vind	Stora mörkvioletta blommor.
Klängande	Clematis 'Mevruw Le Coultre'	Klematis	3 m	II	stort	medel	hsk	tål vind	Stora vita blommor. Blommar juni-september.
Klängande	Clematis 'Miss Bate-man'	Klematis	3 m	IV	medel	medel	hsk	tål vind	Stora vita blommor. En av de bästa storblommiga vita. Blommar försommar och höst.
Klängande	Clematis 'Rouge Cardinal'	Klematis	2 m	V	stort	medel	hsk	tål vind	Stora intensivt purpuröda blommor. Blommar juli-september.
Klängande	Clematis alpina 'Albina Plena' E	Alpklematis	4 m	V	medel	medel	hsk	tål vind	Vita fyllda blommor maj, remonterar fram till oktober
Klängande	Clematis alpina 'Cam-panulina Plena' E	Alpklematis	3 m	IV	medel	medel	hsk	tål vind	Mörkblå fyllda blommor. Utdragen blomning, fint friskt bladverk.
Klängande	Clematis alpina 'Cyanea' E	Alpklematis	3 m	V	medel	medel	hsk	tål vind	Blå blommor i maj-juni
Klängande	Clematis alpina 'Georg' E	Alpklematis	3 m	VII	medel	medel	hsk	tål vind	Fyllda violetta blomor, remonterar.
Klängande	Clematis aplina 'Love Child' E	Pagodklematis	3 m	IV	medel	medel	hsk	tål vind	Gula blommor juni-sept
Klängande	Clematis alpina 'Riga'	Sibirisk kle-matis	3 m	VII	medel	medel	hsk	tål vind	Vitblommande april-maj
Klängande	Clematis macropetala	Kronklematis	3 m	V	medel	medel	hsk	tål vind	Blå blommor maj-juni

VAL AV KLÄTTERVÄXTER

Klättrertyp	Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Höjd	Zon	Skötselbehov	Växtkraft	Läge		Estetiska egenskaper
Klängande	Clematis montana 'Grandiflora'	Bergklematis	5 m	IV	medel	medel	hsk	tål vind	Vita doftande blommor maj-juni.
Klängande	Clematis montana var. rubens	Bergklematis	3 m	IV	medel	medel	hsk	tål vind	Rosa blommor maj-juni
Klängande	Clematis tangutea	Gullklematis	2 m	VI	medel	svag	hsk	tål vind	Gula klockformade blommor i juli-augusti.
Klängande	Clematis vitabla 'Paul Farges'	Vit sidenklematis	7 m	IV	litet	stark	hsk	tål vind	Lång blomning juli-okt. Snabbetablerad.
Klängande	Clematis viticella 'Etoile Violette'	Italiensk Klematis	3 m	IV	stort	medel	hsk	tål vind	Lila medelstora blommor. Blommar juli-september.
Klängande	Parthenocissus quinquefolia syn. P. inserta	Klättrervildvin	7 m	V	litet	stark	sol-hsk	tål vind	Arten av klättrervildvin utan sugfötter. Intensivt röda höstlöv.
Självklättrande	Hydrangea	Klätther-tensia	5 m	IV	litet	medel	sol-sk		Vacker bark på vintern. Vita blomkisar i juli.
Självklättrande	Hedera 'Baltica'	Baltisk murgröna	7 m	III	litet	medel	hsk-sk		Vintergrön
Självklättrande	Hedera 'Woerner'	Murgröna	8 m	III	litet	stark	hsk-sk		Härdigaste sorten. Storbladig.
Självklättrande	Hedera hibernica	Storbladig murgröna	7 m	II	litet	medel	hsk-sk		Rödbrun vinterfärg.
Självklättrande	Parthenocissus 'Engelmani'	Vildvin	7 m	IV	litet	stark	sol-hsk	tål vind	
Självklättrande	Parthenocissus 'Veitchi'	Vildvin	10 m	III	litet	stark	sol-hsk	tål vind	
Rankväxter	Rosor				stort		sol-sk		Stor variation mellan sorter på skötsel och läge, men alla behöver aktiv uppbindning
Rankväxter	Rosa 'American Pillar'	Klätterros	3 m	III	stort	medel	sol-hsk		Rosa klasblommig ros som blommar i juli.
Rankväxter	Rosa 'New Dawn'	Klätterros	4 m	VI	stort	medel	sol-hsk		Vitrosa remonterande blommor.
Rankväxter	Rosa 'Santana'	Klätterros	3 m	II	stort	medel	sol-hsk		Röda remonterande blommor.

Veg Tech

Veg Tech AB, Huvud- och försäljningskontor
Fagerås
342 52 Vislanda
Tel 0472-363 00

Veg Tech AB, Försäljningskontor
Hornsgatan 178
117 34 Stockholm
Tel 08-669 48 00

www.vegtech.se
info@vegtech.se